บทที่ 4

วิเคราะห์ประวัติและบทบาทของฤษีอคัสตยะ

ฤษีอคัสตยะมีประวัติและบทบาทปรากฏอยู่ในวรรณคดีสันสกฤตตั้งแต่ยุคพระเวทถึงยุคปุราณะ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประวัติและบทบาทของฤษีอคัสตยะ โดยจำแนกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

บุคคลในประวัติศาสตร์

ก. กวีผู้แต่งบทสวดในคัมภีร์พระเวท

ฤษีอคัสตยะเป็นผู้แต่งบทสวดบางบทในคัมภีร์ฤคเวท[1] และเป็นผู้แต่งบทสวด 1 บทในคัมภีร์อถรรพเวท[2] ดังนั้น ฤษีอคัสตยะอาจเป็นพราหมณ์ผู้หนึ่งในบรรดาพราหมณ์ผู้แต่งคัมภีร์ฤคเวท เนื่องจากฤษีอคัสตยะเป็นกวี ซึ่งมีผลงานปรากฏอยู่ในคัมภีร์ฤคเวท ฤษีอคัสตยะจึงมีชื่อว่า เป็นผู้แต่งบทสวดในคัมภีร์อถรรพเวทเช่นเดียวกับฤษีตนอื่นซึ่งเป็นผู้แต่งบทสวดในคัมภีร์ฤคเวท เช่น ฤษีอังคิรัส ฤษีกัณวะ ฤษีวสิษฐ์[3]

---

[1] RV.I.165-191.

[2] AV.VI.133.

[3] คัมภีร์พระเวทมี 4 เล่ม คือ คัมภีร์ฤคเวท คัมภีร์ยชุรเวท คัมภีร์สามเวท และคัมภีร์อถรรพเวท ฤคเวทเป็นคัมภีร์พระเวทซึ่งเก่าแก่ที่สุด มีอายุประมาณ 1,500 ปี ก่อนคริสต์กาล อถรรพเวทเกิดขึ้นภายหลังคัมภีร์พระเวททั้ง 3 มีอายุประมาณ 800-500 ปี ก่อนคริสต์กาล* การที่ชื่อของผู้แต่งบทสวดในฤคเวทปรากฏอยู่ในฐานะผู้แต่งบทสวดในอถรรพเวท อาจเป็นเพราะกวีรุ่นหลังนำชื่อของกวีรุ่นแรกมาใช้ในผลงานของตน เพื่อความศักดิ์สิทธิ์มากกว่าเหตุผลประการอื่น (ผู้วิจัย)

*วิมลศิริ ร่วมสุข, ประวัติวรรณคดีสันสกฤตยุคพระเวท (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหสยามพัฒนา, 2522), หน้า 5.

เนื่องจากบทสวดของฤษีอัสตยะ ซึ่งเป็นกลุ่มบทสวดท้ายสุดในมณฑลที่ 1 ของคัมภีร์ฤคเวท จัดอยู่ในกลุ่มบทสวดฤคเวทที่กวีแต่งเพิ่มเติมขึ้นภายหลัง[4] จึงสันนิษฐานได้ว่า ฤษีอัสตยะอาจเป็นพราหมณ์ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงหลังของยุคฤคเวท นอกจากนี้ เนื้อความในบทสวดบางบทแสดงถึงความคิดของฤษีอัสตยะได้ ในบทสวดที่ 179 คำสนทนาระหว่างฤษีอัสตยะกับนางโลปามุทราแสดงถึงความคิดที่ยอมรับความสุขทางโลก และแสดงความคิดว่า สามีภรรยาต้องมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ความคิดเกี่ยวกับความรักใคร่กลมเกลียวกันมีในบทสวดที่ 170 ฤษีอัสตยะเกลี้ยกล่อมให้พระอินทร์ปรองดองกับพระมรุต และยินยอมให้พระมรุตมีส่วนแบ่งในเครื่องสังเวยของพระองค์

บทสวดของฤษีอัสตยะส่วนมากใช้สวดสรรเสริญเทพเจ้า แต่มีบทสวดบางบทใช้สวดสรรเสริญธรรมชาติ และสิ่งที่เป็นประโยชน์ ฤษีอัสตยะแต่งบทสวดที่ 191 สรรเสริญ น้ำ หญ้าบางชนิด และแสงอาทิตย์ ว่าสามารถกำจัดพิษได้ บทสวดที่ 187 ฤษีอัสตยะสรรเสริญอาหารว่าเป็นสิ่งเสริมสร้างกำลังให้แก่ทวยเทพและมนุษย์ ความเคารพนับถือสิ่งที่เป็นประโยชน์ปรากฏในบทสวดสรรเสริญสายเมขลา ในคัมภีร์อถรรพเวท ซึ่งถือว่าเป็นผลงานของฤษีอัสตยะ บทสวดเหล่านี้แสดงถึงความเชื่อในอำนาจของธรรมชาติ และสิ่งที่ผูกพันกับชีวิตของมนุษย์ของฤษีอัสตยะนอกเหนือจากความเชื่อในอำนาจของเทพเจ้า อันเป็นความเชื่อทั่วไปที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวท

อย่างไรก็ตาม บทสวดของฤษีอัสตยะไม่มีข้อความกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระวรุณกับฤษีอัสตยะ ฤษีอัสตยะเพียงแต่สรรเสริญพระมิตรและพระวรุณในบทสวดสรรเสริญเทพทั้งปวง[5] เท่านั้น

---

[4] A.A. Macdonell, A History of Sanskrit Literature 3rd ed. (New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1962), p. 40.

[5] I.186.2.

ā no viśva āskrā gamaṃtu devā mitro agyamā varuṇaḥ sajoṣāḥ |
bhuvan yathā no viśve vṛdhāsaḥ karantsuṣāhā vithuraṃ na śavaḥ ||

ขอเทพทั้งปวงร่วมกันมาสู่พวกเรา พระมิตร พระอรรยมัน และพระวรุณ ผู้ปรองดองกัน (มาสู่พวกเรา) เพราะเทพทั้งปวงพึงเป็นผู้สร้างความเจริญของพวกเรา เทพทั้งปวงผู้มีฤทธิ์อำนาจพึงทำให้กำลังของพวกเราพ้นจากความเกียจคร้าน

ข. ปรมาจารย์ของชาวอินเดียใต้

ชาวอินเดียเชื่อว่า ฤษีอคัสตยะข้ามเทือกเขาวินธัย และพำนักอยู่ ณ ดินแดนทางภาคใต้ของประเทศอินเดีย สั่งสอนศิลปวิทยาให้แก่ชาวทมิฬซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนั้น ชาวทมิฬถือว่า ฤษีอคัสตยะเป็นอาจารย์ของพวกตน ฤษีอคัสตยะเป็นผู้แต่งตำราไวยากรณ์ภาษาทมิฬเล่มแรก[6] วิลลิปุตตุรัน (Villiputturan) นักประพันธ์ชาวทมิฬกล่าวไว้ว่า ภาษาทมิฬ คือ สาวงามที่ฤษีอคัสตยะเป็นผู้แนะนำ และตำราไวยากรณ์ภาษาทมิฬรุ่นแรกชื่อว่า โตลกาปยัม (Tolkāpyam) เป็นผลงานของโตลกาปยาร (Tolkāpyār) ศิษย์ของฤษีอคัสตยะ[7] จากความเชื่อนี้ สันนิษฐานว่า ฤษีอคัสตยะเป็นบุคคลคนแรกที่นำอารยธรรมของชาวอารยันมาเผยแพร่ในหมู่ชาวทมิฬ[8] และเป็นผู้วางรากฐานไวยากรณ์ภาษาทมิฬ ด้วยเหตุนี้ ฤษีอคัสตยะจึงเป็นฤษีที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในหมู่ชาวทมิฬ ชาวทมิฬเคารพนับถือฤษีอคัสตยะในฐานะปรมาจารย์ผู้ประสาทความรู้แขนงต่าง ๆ ดังนั้น ชาวทมิฬเลื่อมใสลัทธิต่าง ๆ ได้นำชื่อของฤษีอคัสตยะไปเกี่ยวข้องกับความเชื่อตามลัทธิของตน เช่น ชาวทมิฬที่นับถือพุทธศาสนานิกายมหายานเชื่อว่า ฤษีอคัสตยะเรียนภาษา

---

[6]Haridas Bhattacharya, ed., The Cultural Heritage of India, Vol. IV: The Religion 3rd ed. (Culcutta: The Ramakrishna Mission Institute Culture Culcutta, 1969), p. 339.

[7]Vettam Mani, Purāṇic Encyclopaedia, (Delhi: Motilal Banarsidass, 1984), p. 9.

[8]ตำนานเรื่องฤษีอคัสตยะกำราบเทือกเขาวินธัยอาจเชื่อมโยงกับการเข้ามาสู่ดินแดนทางใต้ของประเทศอินเดียของผู้เผยแพร่ศาสนาพราหมณ์รุ่นแรก และชื่อของเทือกเขาวินธัยอาจมีความหมายว่า "ผู้แบ่งแยก" หมายถึง เขตแดนระหว่างชาวอารยันและชาวดราวิเดียน

W. Crooke, The Popular Religion and Folk-Lore of Northern India, 3rd ed. (Delhi: Munshiram Nanoharlal, 1968), 1: 64.

ทมิฬจากพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร[9] และชาวทมิฬที่นับถือลัทธิศักติ[10] อ้างว่า ฤษีอคัสตยะเรียนรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการบูชาศรีวิทยา[11]จากหัยครีพ ซึ่งเป็นอวตารปางหนึ่งของพระวิษณุ[12] ชาวทมิฬเชื่อว่าฤษีอคัสตยะยังมีชีวิตอยู่ โดยที่คนธรรมดาไม่อาจมองเห็นได้ พำนักอยู่ ณ สถานที่ซึ่งมีชื่อว่า เนินเขาอคัสตยะ บนภูเขาลูกหนึ่งในแคว้นตระวังกอร์ (Travancore) ทางภาคใต้ของประเทศอินเดีย[13] ในปัจจุบันการเคารพบูชาฤษีอคัสตยะมีอยู่ทั่วไปตามศาสนสถานของชาวทมิฬ และในวันขึ้น 1 ค่ำถึงวันขึ้น 3 ค่ำของเดือนภัทรบท (เดือน 10) ชาวทมิฬจะถวายเครื่องสังเวยแด่ฤษีอคัสตยะ เพื่อแสดงความเคารพต่อปรมาจารย์ของพวกตน[14]

---

[9]Haridas Bhattacharya, ed., The Cultural Heritage of India, Vol. IV: The Religion, p. 71.

[10]ลัทธิศักติ คือ ความเชื่อว่าพลังของเทพเจ้ามาจากชายาของเทพองค์นั้น ผู้นับถือลัทธิศักติเรียกว่า ศากตะ ความเชื่อเรื่องศักติปรากฏอย่างเด่นชัดในนิกายไศวะ สาวกของนิกายไศวะซึ่งมีความเชื่อในลัทธิศักติถือว่า พลังของพระศิวะมาจากพระนางทุรคา ชายาของพระองค์

Monier Monier-William, Sanskrit-English Dictionary 2nd ed. (New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1981), p. 1044.

[11]ศรีวิทยาแปลว่า ความรู้อันยอดเยี่ยม และเป็นชื่อของงานเขียน คำว่า "ศรีวิทยา" หมายถึง รูปหนึ่งของพระนางทุรคา

Ibid., p. 1100.

[12]Haridas Bhattacharya, ed., The Cultural Heritage of India, Vol. IV: The Religion, p. 408.

[13]H. Jocobi, "Agastya (or Agasti), "Encyclopaedia of Religion and Ethics 1 (1908): 181.

[14]Haridas Bhattacharya, ed., The Cultural Heritage of India, Vol. IV: The Religion, p. 494.

วิวัฒนาการบทบาทของฤษีอคัสตยะ

ก. ยุคพระเวท

ในคัมภีร์ฤคเวทฤษีอคัสตยะเป็นปุโรหิตของพระราชาเขละ และเป็นกวีผู้แต่งบทสวดบางบท เช่น บทสรรเสริญน้ำ หญ้า และพระอาทิตย์ และเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทเรื่องเครื่องสังเวยระหว่างพระอินทร์กับพระมรุต บทบาทของฤษีอคัสตยะในฤคเวทเป็นเพียงกวี และเป็นผู้สวดสรรเสริญเทพเจ้าเท่านั้น มิได้มีฤทธิ์อำนาจปราบปรามคนชั่วแต่อย่างใด บทบาทของฤษีอคัสตยะมีเพิ่มขึ้นในคัมภีร์อถรรพเวท ฤษีอคัสตยะนอกจากเป็นกวีผู้แต่งบทสวดสรรเสริญสายเมขลาแล้ว บทสวดบางบทในอถรรพเวทยังมีข้อความกล่าวถึงฤษีอคัสตยะในฐานะผู้มีเวทมนตร์ กำจัดหนอนและแมลงที่รบกวนเด็กและสัตว์เลี้ยงด้วย[15]

ข. ยุคมหากาพย์และยุคปุราณะ

วรรณคดีมหากาพย์และคัมภีร์ปุราณะมีข้อความกล่าวถึงฤษีอคัสตยะในฐานะมหาฤษีผู้บำเพ็ญตบะอย่างอุกฤษฏ์ มีฤทธิ์อำนาจเป็นที่เกรงกลัวของเทวดาและอสูร ดังนั้น บทบาทเด่นของฤษีอคัสตยะ คือ ปราบปรามคนชั่ว ฤษีอคัสตยะเป็นที่พึ่งของทวยเทพ เทพทั้งหลายมักขอร้องฤษีอคัสตยะให้กำราบคนชั่วเพื่อความสงบสุขของสวรรค์ และโลกมนุษย์ ฤษีอคัสตยะมีฤทธิ์อำนาจมากอย่างน่าอัศจรรย์ ฤษีอคัสตยะสามารถดื่มน้ำทะเลจนมหาสมุทรเหือดแห้ง เผาเหล่าอสูรผู้รบกวนสวรรค์ล้มตายเป็นจำนวนมาก ฤษีอคัสตยะสามารถปราบจักรพรรดินหุษผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยครอบครองสวรรค์แทนพระอินทร์ แม้พระอินทร์ยังต้องคอยระวังให้ฝนตกตามฤดูกาลเพราะความเกรงกลัวฤษีอคัสตยะ

---

[15] AV.II.32.3., V.23.10.

attrivad vaḥ krimayo hanmi kaṇvajjamadagnivat
agastyasya brahmaṇā saṃ pinaṣmy ahaṃ krimīn

หนอนทั้งหลาย เรากำจัดพวกเจ้าเช่นเดียวกับฤษีอคัสตยะ ฤษีกัณวะ ฤษีชมทัคนีกำจัดพวกเจ้า เราทำลายเจ้าเป็นผุยผงด้วยเวทมนตร์ของฤษีอคัสตยะ*

*อาจหมายถึง RV.I.1.191. ได้แก่ บทสรรเสริญน้ำ หญ้า และพระอาทิตย์

ความสัมพันธ์ระหว่างประวัติและบทบาทของฤษีอคัสตยะ

ก. โอรสพระวรุณผู้ปราบปรามคนชั่ว

ฤษีอคัสตยะเป็นโอรสของพระวรุณ ซึ่งเป็นเทพในวรรณะกษัตริย์ พระวรุณเป็นเทพผู้รักษากฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ และดูแลให้เทวดาและมนุษย์ประพฤติอยู่ในศีลธรรม ดังนั้น บทบาทเด่นของฤษีอคัสตยะ คือ การปราบปรามคนชั่วเพื่อคุ้มครองสวรรค์และโลกให้สงบสุข ในฐานะที่ฤษีอคัสตยะเป็นโอรสพระวรุณผู้เป็นเทพเจ้าแห่งน่านน้ำทั้งปวง ฤษีอคัสตยะจึงสามารถดื่มน้ำทะเลจนมหาสมุทรเหือดแห้ง เพื่อช่วยเหลือเทวดาปราบอสูรกาลเกยะ พฤติกรรมของฤษีอคัสตยะจึงดูสอดคล้องกับหน้าที่ของพระวรุณ การที่ฤษีอคัสตยะกำราบเทือกเขาวินธัยเพื่อรักษากฎเกณฑ์ของจักรวาล กำราบพระอินทร์ผู้บันดาลให้ฝนแล้ง สาปมณิมานและท้าวอินทรทยุมนะผู้ประพฤติผิดธรรมก็มีลักษณะทำนองเดียวกับพระวรุณมีหน้าที่รักษาฤตุ หรือกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้บทบาทของฤษีอคัสตยะในฐานะผู้ปราบปรามคนชั่วจึงเด่นกว่าบทบาทอื่น

ข. ฤษีอคัสตยะและพระราม

บทบาทของฤษีอคัสตยะในฐานะมิตรพระรามเริ่มขึ้นเมื่อพระรามเดินทางท่องเที่ยวอยู่ในป่าทัณฑกะ พระรามถามฤษีสุติกษณ์ถึงทางไปอาศรมของฤษีอคัสตยะ ฤษีสุติกษณ์ชี้ทางให้แก่พระราม เมื่อพระรามเดินทางไปนมัสการฤษีอคัสตยะ ฤษีอคัสตยะได้ถวายอาวุธวิเศษและแนะนำสถานที่สร้างอาศรมแก่พระราม ในสงครามระหว่างพระรามกับราพณ์ ฤษีอคัสตยะได้บอกมนตร์อาทิตยหฤทัยแก่พระรามเพื่อใช้สังหารราพณ์ นอกจากนี้ ฤษีอคัสตยะยังเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ถวายพระราม จะเห็นได้ว่า ฤษีอคัสตยะและพระรามมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น การที่กวีผู้แต่งรามายณะเลือกฤษีอคัสตยะให้เป็นผู้แนะนำและช่วยเหลือพระรามอาจเป็นเพราะว่า ฤษีอคัสตยะมีชื่อเสียงมากที่สุดในดินแดนทางภาคใต้ ดังนั้น ฤษีอคัสตยะจึงเหมาะสมที่จะเป็นมิตรของพระราม

ความสัมพันธ์ระหว่างฤษีอคัสตยะกับดาวอคัสตยะ

ชาวอินเดียโบราณเชื่อว่า ฤษีอคัสตยะเมื่อสิ้นชีวิตแล้วกลายเป็นดวงดาวที่สุกใส[16]ใน

---

[16] TĀr.I.11.2.

sarve'trayo agastyaś ca | nakṣatrāiḥ śaṃkṛto'vasan, iti |

ท้องฟ้าด้านทิศใต้เรียกว่า ดาวอคัสตยะ หรือดาวแคโนปัส (Canopus)[17] ดาวอคัสตยะจะขึ้นเมื่อดวงอาทิตย์อยู่ในกลุ่มดาวหัสตะ และตกเมื่อดวงอาทิตย์โคจรผ่านกลุ่มดาวโรหิณี[18] การปรากฏของดาวอคัสตยะเป็นสัญลักษณ์ของการสิ้นสุดฤดูฝน และย่างเข้าสู่ฤดูใบไม้ร่วง ดาวอคัสตยะทำให้น้ำขุ่นอันเกิดจากโคลนตมในฤดูฝนกลายเป็นน้ำใสบริสุทธิ์ในฤดูใบไม้ร่วงเรียกว่า น้ำของพระ-อคัสตยะ[19] นอกจากนี้ลักษณะของดาวอคัสตยะยังเป็นเครื่องมือทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นบนโลก[20]

---

[17]H. Jacobi, "Agastya (or Agasti), "Encyclopaedia of Religion and Ethics 1: 181.

[18]BṛSaṃ.12.22[b]

dṛśyate sa kila hastagate'rke rohiṇīm upagate'stam upāiti

[19]P. V. Sharma, Indian Medicine in the Classical Age, The Chowkhamba Sanskrit Studies, No. 85. (Varanasi: The Chowkhamba Sanskrit Series Office, 1972), p. 46.

[20]BṛSaṃ.12.20-21.

20. rogān karoti paruṣaḥ kapilas tv avṛṣṭim
dhūmro gavām aśubhakṛt sphuraṇo bhayāya |
māñjiṣṭharogasadṛśaḥ kṣudham āhavāṃśca
kūryād aṇuś ca purarodham agastyanāmā ||

20. ถ้าดาวอคัสตยะไม่สุกใสจะเกิดโรคระบาด ถ้าดาวมีสีน้ำตาลแดงจะเกิดฝนแล้ง ถ้าดาวมีหมอกควันจะเกิดอันตรายกับฝูงโค ถ้าดาวสั่นไหวจะเกิดความหวาดกลัวหรืออันตราย ถ้าดาวมีสีแดงเข้มจะเกิดทุพภิกขภัยและสงคราม ถ้าดาวมีขนาดเล็กลงจะเกิดการปิดล้อมเมือง

21. śātakumbhasadṛśaḥ sphaṭikābhastarpayanniva mahīṃ kiraṇāgnāiḥ |
dṛśyate yadi tadā pracurānnā bhūr bhavaty bhayarogajanāḍhyā ||

21. ถ้าดาวอคัสตยะสุกใสส่องสว่างราวกับทองคำหรือแก้วผลึก และโลกได้รับรังสีแห่งดาวนั้น โลกจะมีอาหารบริบูรณ์ ประชาชนจะมีความสุข และความมั่งคั่ง

และบุคคลที่ประกอบพิธีบูชาดาวอคัสตยะจะมีความสุข และความเจริญรุ่งเรือง[21] เนื่องจากดาวอคัสตยะจะปรากฏขึ้นในช่วงเวลาหมดมรสุมและฝน ชาวอินเดียโบราณจึงเชื่อว่า ดาวแคโนปัส คือ ฤษีอคัสตยะบันดาลให้มรสุมสลายตัว และทำให้ฝนหยุดตกได้เช่นเดียวกับที่ฤษีอคัสตยะดื่มน้ำทะเลจนหมดสิ้น ฤษีอคัสตยะจึงเปรียบเสมือนเทพเจ้าแห่งฝนผู้บันดาลให้ฝนหยุดตก ในเมืองมุ-ซัฟฟานคร (Muzaffarnagar) เมื่อฝนตกหนัก ชาวเมืองจะวาดรูปฤษีอคัสตยะบนหนังสิงโต และนำไปตากฝน บางคนวาดรูปฤษีอคัสตยะไว้นอกบ้าน และให้น้ำฝนชะล้างรูปนั้น ด้วยความเชื่อว่า พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้ฤษีอคัสตยะรับรู้ถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และระงับฝนให้หยุดตกได้[22] และในเมืองกุมัน (Kumaun) เมื่อชาวเมืองได้ยินเสียงฟ้าร้องอยู่ในเมฆฝน ก็จะสวดอ้อน

---

[21] BṛSaṃ. 12.18-19.

18. narapatir imaṃ argham śraddadhāno dadhānaḥ
pravigatagadadoṣo nirjitārātipakṣa |
bhavati yadi ca dadyāt saptavarṣāṇi samyag
jalanidhiraśanāyāḥ svāmitāṃ yati bhūmeḥ ||

18. พระราชาผู้มีความศรัทธาบูชาดาวอคัสตยะด้วยของขวัญล้ำค่าจะปราศจากโรค เป็นผู้ชนะศัตรู และถ้าพระองค์บูชาดาวอคัสตยะถูกต้องตามพิธีการเป็นเวลา 7 ปี พระองค์จะเป็นจักรพรรดิครอบครองโลก และมหาสมุทร

19. dvijo yathālābham upāhṛtārghaḥ prāpnoti vedān pramādāś ca putrān |
vāiśyaś ca gāṃ bhūri dhanaṃ ca śūdro rogakṣayaṃ dharmaphalaṃ ca
sarve ||

19. พราหมณ์ผู้บูชาดาวอคัสตยะด้วยของขวัญล้ำค่าตามที่ตนมีอยู่จะรอบรู้พระเวท มีภรรยาที่ดี หากผู้บูชาเป็นแพศย์จะมีฝูงโคมากมาย หากผู้บูชาเป็นศูทรจะมีทรัพย์สินเงินทอง คนทั้งปวงที่บูชาดาวอคัสตยะจะปราศจากโรค และได้รับผลแห่งธรรมะ

[22] W. Crooke, The Popular Religion and Folk-Lore of Northern India, 3rd ed. (Delhi: Munshiram Manoharlal, 1968), 1: 76.

วอนฤษีอคัสตยะผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเคยดื่มน้ำบนโลกจนหมดสิ้นด้วยการจิบเพียง 4 ครั้ง ด้วยเหตุนี้ เมฆฝนจะเกิดความกลัวพระฤษีและสลายตัวไป[23]

สรุป

ฤษีอคัสตยะอาจเป็นพราหมณ์ผู้หนึ่ง ซึ่งแต่งบทสวดในคัมภีร์ฤคเวทและเป็นบุคคลแรกที่นำอารยธรรมของชาวอารยันไปเผยแพร่ในหมู่ชาวทมิฬ ในวรรณคดีสันสกฤต บทบาทของฤษีอคัสตยะวิวัฒนาการจากกวีผู้แต่งบทสวดในคัมภีร์พระเวทมาเป็นฤษีผู้มีฤทธิ์อำนาจ และในฐานะที่ฤษีอคัสตยะเป็นโอรสของพระวรุณซึ่งเป็นเทพวรรณะกษัตริย์ มีหน้าที่รักษากฎธรรมชาติและกฎศีลธรรม บทบาทสำคัญของฤษีอคัสตยะ คือ การปราบบุคคลผู้ประพฤติผิดเพื่อคุ้มครองสวรรค์และโลกมนุษย์ ฤษีอคัสตยะเมื่อสิ้นชีวิตกลายเป็นดวงดาวที่สุกใสในท้องฟ้าด้านทิศใต้เรียกว่า ดาวอคัสตยะ หรือดาวแคโนปัส ซึ่งจะปรากฏอย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดฤดูฝน ดังนั้น ชาวอินเดียจึงเชื่อว่าดาวแคโนปัสคือฤษีอคัสตยะผู้มีพลังอำนาจสามารถทำให้ฝนหยุดตกและมรสุมสลายตัวได้ เช่นเดียวกับฤษีอคัสตยะดื่มน้ำทะเลเพื่อช่วยเหลือเทวดาปราบอสูรกาลเกยะ

---

[23] Ibid., p. 77.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า เรื่องราวของฤษีอคัสตยะปรากฏอยู่ในวรรณคดีสันสกฤตตั้งแต่ยุคพระเวทจนถึงยุคปุราณะ ฤษีอคัสตยะเป็นโอรสของพระวรุณและพระมิตร อันเกิดจากนางอัปสรอุรวศี ฤษีอคัสตยะถือกำเนิดพร้อมกับฤษีวสิษฐ์ รูปร่างของฤษีอคัสตยะเล็กและเตี้ยมาก เนื่องจากฤษีอคัสตยะถือกำเนิดจากคนโหน้ำวาสตีวร

ฤษีอคัสตยะมีภรรยานามว่า โลปามุทรา และมีบุตรนามว่า ทฤฒัสยุสหรืออิธมวาหะ ที่อยู่ของฤษีอคัสตยะคือ ดินแดนทางภาคใต้ของประเทศอินเดีย

บทบาทของฤษีอคัสตยะวิวัฒนาการจากฤษีผู้แต่งบทสวดและผู้สวดสรรเสริญเทพเจ้าในยุคพระเวทมาเป็นฤษีผู้มีฤทธิ์อำจาจ เป็นที่น่ายำเกรงของเทวดาและอสูรในยุคมหากาพย์และปุราณะ ดังนั้น เรื่องราวเกี่ยวกับการปราบปรามคนชั่วของฤษีอคัสตยะจึงปรากฏในยุคนี้ ซึ่งลักษณะการเป็นผู้ปราบปรามผู้ประพฤติชั่วนี้ทำให้บทบาทของฤษีอคัสตยะต่างจากบทบาทของฤษีทั่วไปในวรรณคดีสันสกฤต และฤษีอคัสตยะทำหน้าที่นี้ในแบบคนวรรณะกษัตริย์ เพราะพระวรุณเทพเจ้านั้นเป็นเทพในวรรณะกษัตริย์

ฤษีอคัสตยะอาจเป็นพราหมณ์รุ่นแรกผู้แต่งบทสวดบางบทในคัมภีร์ฤคเวท และเนื่องจากฤษีอคัสตยะเป็นบุคคลแรกที่นำพระเวทไปแสดงแก่ปวงชนในดินแดนทางภาคใต้ของประเทศอินเดีย จึงแลเห็นได้อย่างเด่นชัดอีกประการหนึ่งคือ ฤษีอคัสตยะทำหน้าที่ผู้เผยแพร่ความเจริญของอารยันไปสู่ดินแดนอารยชนทางภาคใต้ของอินเดียโดยมีหลักฐานแน่นอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ฤษีอคัสตยะมีชื่อเสียงที่สุดในหมู่ชาวทมิฬ และพราหมณ์ทมิฬเข้ามาอยู่ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเวลาช้านาน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเรื่องราวและความเชื่อเกี่ยวกับฤษีอคัสตยะในดินแดนแถบนี้ซึ่งเป็นการขยายความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของฤษีอคัสตยะ ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศอินเดียกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย